

BOGOMTALE

Danmarks Havekunst III

Annemarie Lund: *Danmarks Havekunst III. Arkitektens Forlag, 2002. 442 s., ill. 1800 kr. for alle tre bind. Bind I-III ISBN 87-7407-096-7*

Sidste bind af storværket *Danmarks Havekunst* er i handelen, og det står ikke i skygge af de to første bind. Udover at det vejer lidt mere (440 sider mod bind II's 431 sider), er det også som de andre meget velskrevet med gode og smukke illustrationer. Bind III behandler perioden fra Anden verdenskrig til i dag, den periode hvor faget for alvor åbner havelågen og blander sig i planlægningen og udformningen af samfundets forskellige fysiske miljøer.

Bogen er struktureret på nogenlunde samme måde som de to første bind, som en blanding af person- og værkbeskrivelser og emner som kirkegårde, børns leg, motorveje og parkforvaltning, hvor det undervejs i kronologien har været relevant at uddybe disse emner. Der er dog en klar hovedvægt på værk- og personbeskrivelserne med forsøg på at inddrage næsten alle personer, der på en eller anden måde har markeret sig i perioden. Her kan det så undre, at der ikke er omtale af tegnestuer som Vandkunsten med Svend Algren, der har været toneangivende på det brugsvenlige boligbyggeri eller Møller & Grønborg med deres fine indsats for at integrere motorveje i landskabet.

Samtidigheden og den større faglige bredde i tiden har selvfølgelig gjort det vanskeligt at afgrænse og strukturere emnet. Perioden mangler historiens afklarende

funktion, som de to andre bind har været begunstiget af. Til hjælp for udvælgelse og afgrænsning har forfatteren Annemarie Lund kunnet støtte sig til sit eget arbejde med guiden til dansk havekunst og biografiene til Weilbachs danske kunstnerleksikon og i øvrigt til sit arbejde som landskabsarkitekt, lærer og redaktør af *Landskab* med internationale relationer igennem mange år. Hvor hun som redaktør med forbavsende få kommentarer gennem årene har afspejlet tidens tendenser gennem de viste projekter i tidsskriftet *Landskab*, er arbejdet her båret af klare holdninger og præcise beskrivelser.

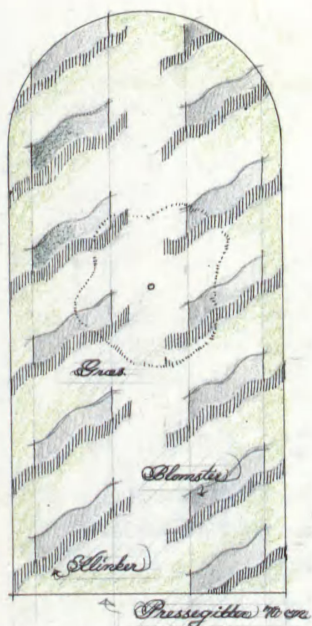
Bogen belyser ikke i væsentlig grad, hvorfor udviklingen er sket, men derimod hvordan, som det er naturligt for et populærvidenskabeligt værk. Det er i vid udstrækning struktureret kronologisk, ligesom modstillingen mellem den Brandtske og den Sørensenke linie har været en indgang til stoffets organisering. Der er omhyggeligt gjort rede for kilderne i en notefortegnelse.

I det populærvidenskabelige værks ånd har de enkelte afsnit fået interessevekkende betegnelser som rumlige temaer, geometriske variationer, grønne helheder, guldaldergenerationen og mesterlig signet. De enkelte landskabsarkitekter under disse afsnit er dertil forsynet med karakteristiske betegnelser for deres tid og virke, f.eks. er Georg Boye karakteriseret ved geometrisk fabuleringen og Eywin Langkilde ved fladeornamentik. Det er velment og morsomt at læse og i de fleste tilfælde ganske dækkende.

Det første afsnit er benævnt 'Selvopfattelsen efter krigen', hvor der også iagttages en international afsøgning. Her beskrives værker af Aksel Andersen (lyriske landskaber), Troels Erstad (orientalsk inspiration) Arne Jacobsen, Georg Boye og Erna Sonne Friis (en dansk Gertrud Jekyll).

Afsnittet om 'Rumlige temaer' er helliget C.Th. Sørensen (monumental karisma) og hans kompagnoner gennem tiden, Niels Ulrichsen, Arne Levin, Morten Klint og Junggreen Have (anonym indgriben). Her beskrives inspirationen fra det danske landskab.

Et afsnit om 'Geometriske helheder' omtaler landskabsarkitekter som Eywin Langkilde, Arevad Jakobsen (stumpvinklet geometri), Ingwer Ingwersen (lavmælt elegance), Erik Mygind (menneskelige udfoldelsesmuligheder), Agnete Muusfeldt (paradisisk frodighed) og Palle Schmidt (vitalitet og diversitet), og emnerne der uddybes er 50'ernes privathaver og børns leg.

Aksel Andersen, skitse til blomsterhave med græsbund og klinker, 1936. III. fra bogen.

- Aksel Andersen, sketch of flower garden with grass floor and pavers, 1936. III. from the book.

Jørgen Arevad-Jacobsen, gårdhave ved Jydsk Telefon i Slet, Århus, 1972-88. III. fra bogen.

- Jørgen Arevad-Jacobsen, courtyard at the Jydsk Telefon building in Slet, Århus, 1972-88. III. from the book.

Under 'Grønne helheder' belyses stadsgartnerens gode årtier med eksempler på succesfulde parkforvaltninger som Lyngby (oaser i en forstad), Odense (grøn planlægning), Ikast og Herning (vejplantninger og parkområder), og Albertslund fremhæves som eksempel på god bygning på bar mark. Endvidere beskrives fornyelsen af de kongelige lysthaver.

'Guldaldergenerationen' kaldes generationen med landskabsarkitekter som Sven Hansen (havekunstens enfant terrible) Inge og Jørgen Vesterholt (perfektion og minimering), Edith og Ole Nørgaard, Ginman, Harboe og Borup, Klaaborg, Moos og Lindholdt, Andreas Bruun (hortikulturel kunnen og præcision), Torben Michelsen og Peter Thorsen (landskabsanalyser og landskabsplanlægning). I dette afsnit sættes fokus på motorveje.

I afsnittet 'Mesterlig signet' omtales Sven-Ingvar Andersson (svensk ynde), Steen Høyer (minimalistisk askese) og Jeppe Aagaard (kosmopolitisk geometriker).

Bogen afsluttes med et kapitel om 'Divergerende retninger', der opsamler de aktuelle tendenser. Betegnelsen må ses som udtryk for at tiden endnu ikke er blevet historie. Her er samlet personer som Preben Skaarup (stilfærdig omhu), Stig L. Andersson (japansk impuls), Malene Hauxner (naturromantisk minimalist), Torben Schønherr (monumental tyngde), Svend Kirkegaard, Lone van Deurs, Charlotte Skibsted (planteorgier) og Frode Birk Nielsen m.fl. Generelt omtales her hverdagsanlæg som gårdrenoveringer og ornamentale belægninger som udtryk for tiden. Som eksempler på en hurtig afsmidning – afkodning af trends fra udlandet, fra USA, Barcelona og Lyon, vises pladser som Jarmers plads og Axeltorv i København.

Den aktuelle situation beskrives med et citat af Christophe Girot 'transnational design consensus', og Annemarie Lund supplerer karakteristikken af den sidste periode med begreber som 'kunstfærdighed', 'stor formgivningsevne' og 'mindre evne til at skabe frodighed'. For en gammel gartner og strukturalist forekommer karakteristikken som en rigtig iagttagelse. Man kunne også have ønsket sig synspunkter om værkernes holdbarhed og tidsfaktoren som særkende for faget.

De udvalgte eksempler er smukt illustreret med planer og fotos, der har en størrelse, så de kan læses. Det store bogformat udnyttes godt.

Bogen efterlader én med en glæde over at beskæftige sig med et fag, der med så få midler og få mennesker kan frembringe så forskellige og så udtrykfulde miljøer.

Det samlede værk om Danmarks Havekunst er en imponerende satsning af Arkitektens forlag på et så forholdsvis lille fag. Det siger noget om fagets betydning i omverdenen og lover godt for dets fremtid. Jeg tror, man aner, at haven, parken og landskabet på trods af flygtigheden og behovet for pleje er de stabile steder, der kan forankre tilværelsen i en hurtig og globaliseret verden.

Ib Asger Olsen, professor, landskabsarkitekt mdl

Sven Hansen, gårdhave ved Radio- og Tv-huset i Århus, 1971-73. III. fra bogen.

• Sven Hansen, courtyard at the Radio and Television building in Århus, 1971-73. III. from the book.

Preben Skaarup, gårdhave ved Telecenter Fyn, 1989-92. III. fra bogen.

• Preben Skaarup, courtyard at the Telecenter Fyn, 1989-92. III. from the book.

